לח: חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

דסתם יהודה וגליל בשעת חירום דמי. ואם תאמר ומאי שנא דגבי גט אמר כרים ניטין (ד' ד: ושם ד"ה כיון) המגיח גט ממדינה למדינה בארץ ישראל אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם משום כיון דאיכא עולי רגלים משכח שכיחי לקיימו ואפי' זמנן שאין בהמ"ק (פ) כיון דאיכא נמי דיעים דקביעי משכח שכיחי וי"ל דולאי גבי גט מצויין לקיימו אפי' מיהודה לגליל לפי שהאשה רגילה לחזר אחר עדי קיום אבל הכא אי לאו דשכיחי טובא לעולם לא ישמע מאחתו שאין המחזיק רגיל לחזר אם מוחה לו ואם לאו הלכך בשירות דעולי רגלים וכתי דיינן לא סגי וא"ת והא דאמרי' התם (דף ו.) רב ששת מצריך אפי' (מערבא לערבא) ורבא מצריך אפי' באותה שכונה ופריך והא רבא הוא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו ומשני שאני בני מחוזא דיידי אנו מי שיעמ דבמחוזא מחאה שלא בפניו לא הוי מחאה ומצטרך לנא לפניו לאמות וי"ל דלא דמי דבשאומתים על הגט בממונות והולכין להן אין דרך שיצעקו בעיר אנחנו מחמנו על גט פלוני אבל במחאה דרך הליכתם רגילות לומר פלוני מיחה ושומעין אחרים עד שנשמע בבית המחוזק: **אין** מחזיקין בנכסי בורח. בגורה מחמת ממון איירי דאי מחמת מרדין בהא לא פליג שמואל כדמוכח בסמוך ודוקא בגורם אבל באינים דעלמא הוא חזקה שיכול לבא למקום שמחזיק שם ולמחות אבל בורח אינו רשאי לבא במקום שעומד לא הוא מחאה שלא בפניו וסבר לה כר' יהודה דקתני ויבא לשנה אחרת ויחזה משמע שצריך למחות בפניו וא"ת ודלמא ר' יהודה נמי לא בעי מחאה בפניו וה"ק ויבא במדינה שהמחזיק בה ויחזה כגון אם הוא ביהודה יבא ביהודה ויחזה שאז תשמע מחאתו וכי תימא (ו) וכיון שחזקה נשמעת עד אספמיא גם המחאה תשמע עד אספמיא ואי מחאה שלא בפניו הוי מחאה ליתיב אדוכתיה ולימתי הא ליתא דאי כל מקום שחזקה נשמעת גם המחאה נשמעת אם כן היכי מוכח לעיל דלרבנן מחאה שלא בפניו הוא מחאה אימא דלעולם (ו) דלא הוי מחאה והיה ביהודה והחזיק ביהודה הוי חזקה לפי שהיא נשמעת ויבא ויחזה לפני המחזיק אבל מיהודה לגליל אין החזקה נשמעת ומשום הכי לא הוא חזקה אלא ודאי פשיטא ליה לגמרא דהחזקה נשמעת מרחוק אבל מחאה לא ולהכי מוכח לעיל שפיר דקברי רבנן דהוא מחאה שלא בפניו דאי הוא מחאה אלא צריך לבא לפני המחזיק א"כ מיהודה לגליל תהא חזקה כמו שביהודה יש לו לילך ולמחות מיהודה לגליל נמי יצ לפניו ויחזה וי"ל מדלא תני ר' יהודה אומר ויבא לשנה אחרת ויחזה ויודיעהו שמע מינה שצריך למחות לפניו. ר"י:

ולמחר נקיטנא ליה. נראה לר"י דלא צריך למימר נקיטנא ליה אלא אורחא דמילתא נקט מדלא קאמר רב זביד פלוני גזלנא הוא דאכיל לארעאי בגזלנותא לא הוי מחאה פלוני גזלנא הוא דאכיל לארעאי בגזלנותא ולמחר נקיטנא ליה בדינא הוי מחאה:

רב

דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמו: אמר רב יהודה אמר רב אין מחזיקין בנכסי בורח כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי וכי למחות בפניו הוא צריך ורב מאי קמ"ל מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה והאמר רב מחאה שלא בפניו הויא מחאה רב טעמא דתנא דידן קמפרש וליה לא סבירא ליה ואיכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב מחזיקים בנכסי בורח כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי פשיטא וכי למחות בפניו הויא צריך ורב מאי קמ"ל מחאה שלא בפניו הויא מחאה והא אמרה רב חדא זימנא אלא הא קמ"ל אדאפי' מיחה בפני ב' שאין יכולין לומר לו הויא מחאה (ו) דאמר רב ענן לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל מיחה בפני שני בני אדם שיכולים לומר לו הויא מחאה מיחה בפני שני בני אדם שאין יכולין לומר לו לא הויא מחאה ורב (ז) חברך חברא את ליה וחברא דחברך חברא את ליה אמר רבא הלכתא (ח) אין מחזיקין בנכסי בורח (ט) ומחאה שלא בפניו הויא מחאה תרתי לא קשיא (י) כאן בורח מחמת ממון כאן בורח מחמת מרדין: היכי דמי מחאה אמר רב זביד (יא) פליגא גזלנא הוא לא הויא מחאה (יב) פליגא גזלנא (יג) הוא דנקיט לה לארעאי בגזלנותא ולמחר

(ג) הכא קמ"ל. ר' אבא: **דסתם יהודה וגליל.** אפי' בשעת שלום: **כשעת חירום דמי.** שאין שירות מצויות מזו לזו. אבל בשאר מלכיות אי איכא חזקה דהא שירות מצויות והאי דקאמר רבי אבא בשעת חירום שנו הכי קאמר יהודה וגליל הרי הן כשעת חירום של שאר מלכיות: **אין מחזיקין בנכסי בורח.** כלומר אם המחזיק אינה חזקה כדמפרש ואזיל דקסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה וכיון דלא יכול למחות גם זה לא יכול להחזיק וכו' יהודה סבירא ליה דאמר במתניתין ילכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת דמשמע דצריך למחות בפניו: **כי אמריתה.** להא דרב קמיה דשמואל אחר פטירתו של רב שבא ללמוד לפני שמואל. רב מת מקמי שמואל כדאיתא בשמיטת חולין (דף לה.): דכל זמן שהיה רב קיים הוה שלא לי' ר' יוחנן לקדם רבינו שבבבל כי גם נפטיה דרב שלא לי' לשמואל לקדם חבירו כו': **א"ל.** שמואל: **וכי למחות בפניו הוא צריך.** בתמיה. אלא לא צריך למחות בפניו דמחאה שלא בפניו הויא מחאה והלכך מחזיקים נמי שלא בפניו דאיכבי ליה למחוי: ומקשה גמר' **והאמר רב מחאה שלא בפניו הויא מחאה.** כדאמר ר' אבא אמר רב לעיל [פ"ח] לעולם קסבר מחאה שלא בפניו כו' (ז) ומדפריך למילתיה דת"ק איכא למימר דסבירא ליה הכי: **לעמא דתנא קמא.** פירש רב משום דקשיא ריש"א לסיפא ויבא לתרלה אלא בכי האי גוונא: **וליה לא סבירא ליה.** אלא כרבי יהודה סבירא ליה: **מחזיקין בנכסי בורח.** דמחאה שלא בפניו הויא מחאה ואיכבי ליה למחוי ומדלא מיחה הפסיד. בגמרת ירושלמי [פ"ג] רב אמר אין חזקה לבורח ולא מאבדן לארץ ושמואל אמר יש להן חזקה אמר רב נחמן קרא מסייע ליה לגר ויתן לה המלך פרס אחד לאמר הבא את כל אשר לה ואת כל תבואת הארה מיום עזבה את הארץ ועד עתה (מלכים ב ח): **ורב מאי קמ"ל.** דקאמר מחזיקים בנכסי בורח הא ודאי קמ"ל מחאה שלא בפניו הויא מחאה והיה לו למחות הלכך פריך שפיר מאי אתא רב לאשמועינן: **אמר רב ענן לדידי מיפרשא לי כו'.** אשיטויא דשיבן אליבא דרב אתא (ח) לאשמועינן ולימר דהך רבותא לא סבירא ליה לשמואל כדמפרש ואזיל והוה מתמה פשיטא: **הלכתא אין מחזיקין בנכסי בורח.** דמחאה שלא בפניו לא הויא מחאה וכיון דלא מצי מערער למחוי מחזיק נמי לא מצי אחזוקי: **ומחאה שלא בפניו הויא מחאה.** והלכך חזקה שלא בפניו הויא חזקה ומשום הכי מחזיקין בנכסי בורח דהא מצי למחוי ומדלא מיחה הפסיד. והיינו דקפריך גמרא תרתי בתמיה משום דקשיא ריש"א לסיפא. ומשני לא קשיא כאן בבורח מחמת ממון דמיי פסיק רבא הלכתא (ג) שלא בפניו הויא מחאה משום דמצי למחוי וכל מקום שזה יכול למחות חזקתו של חבירו בנכסיו הויא חזקה הואיל ולא מיחה דכיון דמחמת חוב ממון הוא בורח אין זה בורח אלא לאשתמוטי בעלמא עד דהוה ליה ופרע ואינו יכול למחות דכיון דאנוס הוא ואין לו מה לפרוע אין רודפין אחריו ואם נודע מקומו שבורח שם אינו חוטש: **כאן בבורח מחמת מרדין.** מחמת רציחת נפשות יכול למחות מן יודע מקום מחנותו וירדוף גואל הדם אחריו כי יחם לבבו והשיגו והרגו ובדיליה קפסיק רבא דאין מחזיקין בנכסי בורח והכי הלכתא: **מרדין.** לשון רציחה בלשון פרס כדאמרינן בהגחל ומתכיל (כ"ק דף קיח.) השתא פרסאי דקפדי אשפיכות דמים ואמרי מרדין מרדין: **היכי דמי מחאה.** אמחאה שלא בפניו קאי דפסיקנא לעיל דהויא מחאה: **אמר רב זביד.** אמר לפהדי פליגא גזלנא הוא לא הויא מחאה שאפילו אם יאמרו עדים לשון זה למחזיק לא אתי לאחזוהי בשטריה דהא לא ידע אמאי קרי ליה גזלן שיהיר בשטרו: **אכל אמר לו פליגא גזלנא הוא דאכיל לארעאי בגזלנותא.** שהרי לא מכרתיה לו דהשתא הוה ליה לאחזוהי בשטר מכירת שדה (ד) זה מאחר שערער זה עליו והלכך הויא מחאה: (ה) **ולמחר תבענא ליה בדינא הרי זה מחאה.**

ואי

(ו) נמי ד"ל דאין מחזיקין בנכסי בורח שלא בפניו.

עין משפט נר מצוה

עה א ב מיי' פי"ח מהל' טוען ונטען הל' ו סמג עשין לה טוש"ע חו"מ סי' קמו סעיף ה:

עו ג ד מיי' פי"ב שם הל' י סמג שם טוש"ע חו"מ סי' קמג סעיף ג:

עז ה ו מיי' פי"ח שם הלכה ז סמג שם טוש"ע חו"מ סי' קמו סעיף ד:

רבינו גרשום

ומשני האי דקתני יהודה וגליל לא הויא מחאה משום דבשעת חירום הדרכים שנו ומשום הכי לא הויא חזקה דאי טעין ליה מחזיק אלמלא היית מוחה בתוך ני' הייתי מודה בשטרא דלא מירכם מצי למימר ליה המערער משום דחרם הדרכים הוא לא הוי שיירות מצויות דאולי ולימחו לך ולהכי לא מחיתי. ומקשה אי הכי מאי שנא יהודה וגליל דנקיט דלא הויא חזקה אפי' יהודה ויהודה נמי לא הויא חזקה הואיל דבשעת חירום הוא ומשני משום הכי נקט (יהודה וגליל) דבשעת חירום דמי דלאו שיירות מצויות: אין מחזיקין בנכסי בורח. דאי ברח אינש ממלכות ואתא אחר והחזיק בנכסיו לא הויא חזקה. ו) והא אבר ליה לרב דמ"ש הכי אין מחזיקין דמחאה שלא בפניו לא הויא מחאה. והא אמר ר' אבא בר ממל אמר רב לעיל כדמתרץ מתני' דמחאה שלא בפניו הויא מחאה ואמאי אין מחזיקין. רב לטעמיה דתנא דמתני' קאמר. איכא דאמרי כו' ה"ג כי אסריתה קמיה דשמואל אמר לי פשיטא וכי למחוי בפניו הוא צריך וכיון שהוא יכול למחות בכל מקום שהוא ולא מיחה פשיטא דמחזיקין. ורב מאי קמ"ל דמחזיקין אי משום דקסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה והאי לא מיחה להכי מחזיקין ודא אמרה רב חדא זימנא כדאמרינן לעיל. אלא הא קמ"ל רב דאע"ג דמיחה בפני שנים שאינן יכולין לומר לו שאינן עוברי דרכים אפי' הכי הויא מחאה שאם אין יכולין לומר לו לימרו למאן דלימא ליה משום דחברך וכו' אבל אי לא מיתי כלל (ארן) מחזיקין: תרתי. בחמי' קאמר כלומר דתני תרי מילי לא מצי קיימי דחדא קשיא לאידך משום דאי אמרינן אין מחזיקין בנכסי בורח משמע משום דמחאה שלא בפניו לא הויא מחאה והדר תני דהויא מחאה. כאן בבורח מחמת ממון שמחויב לאנשי העיר אין צריך לו להחביא עצמו כל כך והיה יכול למחות שלא בפניו והויא מחאה ואי לא מיתה התחזיק אחר בנכסיו הוי חזקה אבל בורח מחמת מרדין שדיה מורד ומחויב למלכות אין מחזיקין בנכסיו משום דאי דוה מיחה יוודע למלכות היכן הוא ויבקשוהו עד שימצאוהו ויהא מסוכן בגופו ומשום

ו) נראה ד"ל דאין מחזיקין בנכסי בורח שלא בפניו.

מסורת הש"ס

(א) נמ' דאמר רב ענן נ"ב נ"ינסת הפנ"ם אמר רב ענן: (ב) שם פליגא גזלנא הוא דקאכיל לה לארעאי: (ג) רשב"ם ד"ה ומחאה וכו' רבא הלכתא מחאה שלא בפניו וכו' לתנוס הוא דאין לו: (ד) ד"ה אבל וכו' שדה זו מאחר: (ה) תוס' ד"ה דקתם וכו' כיון דמתקבל קיים כיון וכו' ד"ל דולאי גבי עדים מצויין לקיימו וכו' אם מוחה לו אם לאו הלכך בשכיחות דעולי רגלים: (ו) ד"ה אין וכו' וכו' מחאה. (ז) באר"ח מיתה דלעולם לא פליגא ד' נמחק:

מוסף רש"י

חברך חברא אית ליה. דאמרו זה לזה והבטיח לה לאחיו ואינו יכול לחזר אילו שמעתי הייתי מוחה בראיות וכוחו (כ"ב ד"ה). ומחאה שלא בפניו הויא מחאה. ולא מצינן שיעלה שלוחו למחות בפניו. אלא מכיון שמיחה שלא בפניו הויא מחאה. שהרי יכול הדבר לבא לאחיו ואפילו לא ידע המחזיק מחאתו של מערער לא מיישינן מחאה שמיחה זה בהיתון (לקמן לט ב).

הגהות הב"ח

(א) נמ' דאמר רב ענן נ"ב נ"ינסת הפנ"ם אמר רב ענן: (ב) שם פליגא גזלנא הוא דקאכיל לה לארעאי: (ג) רשב"ם ד"ה ומחאה וכו' רבא הלכתא מחאה שלא בפניו וכו' לתנוס הוא דאין לו: (ד) ד"ה אבל וכו' שדה זו מאחר: (ה) תוס' ד"ה דקתם וכו' כיון דמתקבל קיים כיון וכו' ד"ל דולאי גבי עדים מצויין לקיימו וכו' אם מוחה לו אם לאו הלכך בשכיחות דעולי רגלים: (ו) ד"ה אין וכו' וכו' מחאה. (ז) באר"ח מיתה דלעולם לא פליגא ד' נמחק:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com